

BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ

ÜLKE RAPORU

Hazırlayan

İlknur İNAL

Uluslararası İlişkiler Uzmanı

2018

İÇİNDEKİLER	SAYFA NO:
İçindekiler.....	2
Tablolar.....	3
1. GENEL BİLGİLER.....	4
1.1. Coğrafi Konum.....	4
1.2. Siyasi ve İdari Yapı.....	5
1.3. Nüfus ve İşgücü Yapısı.....	5
2. GENEL EKONOMİK DURUM.....	7
2.1. Ekonomik Yapı.....	7
2.2. Ekonomi Politikaları.....	7
2.3. Tarım.....	8
2.4. Sanayi.....	9
2.5. Hizmetler.....	9
2.5.1. Bankacılık.....	9
2.5.2. Turizm.....	10
3. DIŞ TİCARET.....	11
3.1. Birleşik Arap Emirlikleri'nin Dış Ticareti.....	11
3.2. Birleşik Arap Emirlikleri'nin İthalatında Başlıca Ürünler.....	12
3.3. Birleşik Arap Emirlikleri'nin İhracatında Başlıca Ürünler.....	13
4. BAŞLICA ÜLKELER İLE DIŞ TİCARET.....	14
4.1. Başlıca Ülkeler İtibarı İle İthalat.....	14
4.2. Başlıca Ülkeler İtibarı İle İhracat.....	15
4.3. Birleşik Arap Emirlikleri'nin Dış Ticaret Politikası.....	15
4.4. Tarifeler ve Diğer Vergiler.....	15
4.4.1. Gümrük Vergileri.....	15
4.4.2. Katma Değer Vergisi.....	16
4.4.3. Tarife Dışı Engeller.....	16
5. EKONOMİK VE TİCARİ İLİŞKİLER.....	17
5.1. Yatırımlar, Yabancı Sermaye ve Mevzuatı.....	17
5.2. Ülkedeki Serbest Bölgeler (Özel Ekonomik Bölgeler).....	17
5.3. Ülkede İş Kurma Mevzuatı.....	18
6. TÜRKİYE İLE TİCARET.....	19
6.1. Türkiye – B.A.E.'nin Dış Ticaret Göstergeleri.....	19
6.2. Türkiye'nin B.A.E'ne İhracatında Başlıca Ürünler.....	19
6.3. Türkiye'nin B.A.E'nden İthalatında Başlıca Ürünler.....	20
6.4. Çerkezköy'den B.A.E.'ne İhraç Edilebilecek Başlıca Ürünler.....	21
6.5. İkili Anlaşma ve Protokoller.....	22
6.6. İki Ülke Arasında Ticarete Karşılaşılan Sorunlar.....	22
6.6.1. Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları.....	22
6.6.2. Dağıtım ve Satış Kanalları.....	22
6.6.3. Pasaport ve Vize İşlemleri.....	22
6.6.4. Ticaret Yapısı ve Tercihleri.....	23
6.6.5. Pazarda Etkin Olmanın Koşulları.....	23

Tablolar

Tablo No:	Konu	Sayfa No
Tablo 1	B.A.E'nin Yıllara Göre İşsizlik Oranları	6
Tablo 2	GSYİH'nin Sektörlere Göre Dağılımı	7
Tablo 3	B.A.E'nin Dış Ticareti	11
Tablo 4	B.A.E'nin İthalatında Başlıca Ürünler	12
Tablo 5	B.A.E'nin İhracatında Başlıca Ürünler	13
Tablo 6	B.A.E'nin Başlıca Ülkeler İtibarıyla İthalatı	14
Tablo 7	B.A.E'nin Başlıca Ülkeler İtibarıyla İhracatı	15
Tablo 8	Türkiye – B.A.E. Dış Ticaret Göstergeleri	19
Tablo 9	Türkiye'nin B.A.E'ne İhracatında Başlıca Ürünler	19
Tablo 10	Türkiye'nin B.A.E'nden İthalatında Başlıca Ürünler	20
Tablo 11	Çerkezköy'den B.A.E'ne İhraç Edilebilecek Ürünler	21
Tablo 12	İkili Anlaşma ve Protokoller	22

1.GENEL BİLGİLER

Ülkenin Adı: Birleşik Arap Emirlikleri

Başkent: Abu Dhabi

Nüfus: 9,4 milyon (2017)

Yüzölçümü: 83.600 km²

Devlet Başkanı: Şeyh Khalifa bin Zayed Al Nahyan

Başbakan: Şeyh Muhammed Bin Rashed Al Maktoum

Dışişleri Bakanı: Şeyh Abdullah bin Zayed Al Nahyan

GSYİH: 357.269 milyon \$ (IMF 2017)

Para Birimi: BAE Dirhemi / 1 Dolar: 3,67 BAE Dirhemi (Ekim 2018)

Konuşulan Diller: Arapça, İngilizce

Etnik Yapı: BAE vatandaşları: %15, Hintliler: %25, Pakistanlılar: %13, diğer Araplar: %12, Bangladeşliler: %7, Filipinliler: %6, İranlılar: %4, Sri Lankalılar: %3, diğerleri (Nepalli, Çinli, Afgan, İngiliz, Kanadalı, ABD'li vs.): %15

Önemli Siyasi Partiler: BAE'de siyasi parti bulunmamaktadır.

Üyesi Olduğu Uluslararası Kuruluşlar: BM, Körfez İşbirliği Konseyi, Arap Ligi, İslam İşbirliği Teşkilatı, BM Filistinli Mültecilere Yardım Kuruluşu (UNRWA) Dünya Ticaret Örgütü (WTO), Petrol İhraç Eden Arap Ülkeleri (OAPEC), Petrol İhraç Eden Ülkeler Teşkilatı (OPEC), Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu (IAEA), Kimyasal Silahların Yasaklanması Örgütü (OPCW), Uluslararası Para Fonu (IMF), Arap Para Fonu (AMF), Afrika Kalkınma Bankası (AFDB)

1.1 Coğrafi Konum

Yüzölçümü 83.600km² olup, topraklarının %97'si çöldür. BAE, Arap/İran Körfezine ve Hint Okyanusuna kıyısı vardır. Yedi emirlik içinde coğrafya olarak en büyük olanı Abu Dhabi'dir. AD, ülke topraklarının yaklaşık %86'sını kaplamaktadır. BAE 200'e yakın adayı ihtiva etmekte olup, Abu Dhabi şehri bu adalardan biri üzerine kurulmuştur. Dubai, ülke topraklarının %5'ini oluşturmaktadır. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

Yeraltı sularının yetersizliği ve su talebinin karşılanmasındaki güçlükler nedeniyle, kullanılan suların %80'i deniz suyunu arıtma tesislerinden karşılanmaktadır. BAE'de her emirlik kendi elektrik ve su sistemlerini işletmektedir. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

1.2. Siyasi ve İdari Yapı

Bağımsızlık öncesinde Aşiretler Devleti (Trucial States) olarak tanınan BAE, 2 Aralık 1971'de İngiltere'den bağımsızlığını ilan etmiş, aynı gün Abu Dhabi Emiri Sheikh Zayed bin Sultan al-Nahyan (1971-2004) ülkenin ilk Başkanı seçilmiştir. Başkenti Abu Dhabi olan BAE, yedi emirlikten/şehirden meydana gelen bir federasyondur. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

Federasyonun kuruluşundan itibaren, Devlet Başkanının Abu Dhabi Emiri, Başbakanın ise Dubai Emiri olması yönünde yazılı olmayan bir mutabakat vardır. Dış politika, güvenlik, ordu ve askeri konular ağırlıklı olarak Abu Dhabi Emirliği'nin kontrolündedir. Abu Dhabi Emiri Şeyh Khalifa Al-Nahyan (ülkenin kurucu başkanı Şeyh Zayed Al-Nahyan'ın oğlu) 2004 yılından beri Devlet Başkanıdır. Ülkenin ikinci büyük Emirliği olan Dubai'nin Emiri Şeyh Muhammed bin Rashid al-Maktoum ise 2006'dan beri ülkenin Başbakanıdır. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

BAE'nin karar alma mekanizmasında, kesin hatlarıyla yasama, yürütme ve yargı olarak kuvvetler ayrımı yoktur. BAE'nin devlet yapısında yasama yetkisi daha çok yürütmededir. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

Yedi Emirden oluşan Yüksek Konsey, BAE'deki en üst düzey siyasi karar organıdır. Konsey, üyeleri arasından Devlet Başkanını, Başbakanı ve Bakanları seçmektedir. Yüksek Konsey'in Başkanı, aynı zamanda BAE Devlet Başkanı'dır. Devlet Başkanı (Yüksek Konsey toplantı halinde olmadığı zamanlar) Konsey'in tüm yetkilerini kullanabilmektedir. Dolayısıyla, Devlet Başkanı yasama ve yürütme yetkisine de sahiptir. Abu Dhabi ve Dubai emirlerinin FYK'da veto yetkisi bulunmaktadır. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

1.3. Nüfus ve İş Gücü Yapısı

BAE nüfusu, yabancı ağırlıklı olarak sürekli artış göstermektedir. Nüfus 2017 yılında 9,4 milyona ulaşmıştır. Başkent Abu Dhabi'nin nüfusu 2,5 milyondur. (Kaynak: Dünya Bankası).

Başkent Abu Dhabi nüfusunun %81'inin yabancı, %19'unun ise BAE vatandaşı olduğu tahmin edilmektedir (Kaynak: Abu Dhabi İstatistik Kurumu).

Ancak, BAE'nin toplam nüfusunun çoğunluğunu (%80'i) ülkede ikamet izniyle çalışan yabancılar oluşturmaktadır. Yabancıların %60'ını Uzak Asya (Hindistan, Pakistan, Bangladeş, Filipinler) kökenli, %18'ini İran ve Ortadoğu ülkeleri (Lübnan, Suriye, Mısır), %5'ini de bazı batılı ülkelere (İngiliz/Britanya) çalışmaya gelenler oluşturur. Yabancı nüfus oranı sürekli artmaktadır. Küçük coğrafyası ve yerli nüfusu ile BAE, göçmen ülkesi görünümündedir. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

Bu çerçevede, ülkede çalışanların %90'ı yabancıdır. BAE'de başlıca işgücü kaynağını oluşturan uzak Asya kökenli (Hindistan, Pakistan, Bangladeş, Filipinler) göçmenler, başta inşaat olmak üzere emek yoğun sektörlerde düşük ücretler karşılığında işçi olarak çalışırken; ticaret hayatı dışındaki yerli nüfus kamu kurumlarında memur olarak istihdam edilmekte; Avrupalılar (Britanya/İngiltere) ve Lübnanlılar ise özel şirketlerde (veya kamu şirketlerinde) yönetici veya danışman kadrolarında görev alabilmektedir. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

BAE nüfusunun 2017 yılında yaklaşık %85'ini 15-64 yaş grubu oluşturmaktadır. 0-14 yaş grubunun nüfusa oranı ise %13,8 olmuştur. İşsizliğin ilerleyen yıllarda BAE vatandaşları için önemli bir sorun teşkil etmesi muhtemel görülmektedir. Lokal Arap nüfusun, istihdam edilmesi yönünde politikalar söz konusudur. (Kaynak: Dünya Bankası)

Tablo 1: BAE'nin Yıllara Göre İşsizlik Oranları

YILLAR	İş Gücü (bin kişi)	İşsizlik Oranları (%)
2014	3.889	22.7 %
2015	4.264	23.5 %
2016	4.243	21.1%

Kaynak: United Arab Emirates Statistic Service

2.GENEL EKONOMİK DURUM

2.1 Ekonomik yapı

Tablo 2: GSYİH'nin Sektörlere Göre Oranı (%)

SEKTÖRLER	2017
Hizmetler	%49,8
Sanayi	%49,4
Tarım	%0,7

Kaynak: IMF

BAE, 1996 yılından bu yana Dünya Ticaret Örgütü'nün (DTÖ), 1998 yılından beri on yedi Arap ülkesinden oluşan Pan-Arab Serbest Ticaret Alanı'nın (PAFTA) ve ayrıca Arap Körfezine kıyısı bulunan 6 Arap ülkesinden meydana gelen Körfez İş birliği Konseyinin (KİK/GCC) üyesidir. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

Serbest piyasa ekonomisinin hâkim olduğu BAE'nin ekonomik zenginliği büyük ölçüde petrol ve doğal gaz üretimine ve ihracatına dayanır. Sektörün GSYİH içindeki payı yaklaşık %37'dir. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

Dünya finansal krizi ve en büyük ithalatçısı Çin ekonomisinin yavaşlaması ve son olarak 2014 yılının ikinci yarısından itibaren petrolün uluslararası piyasa fiyatında yaşanan %50 oranındaki düşüş BAE ekonomisini de (hidrokarbon ihraç gelirini) olumsuz etkilemiştir. Bu çerçevede, sanayi üretimi ve ihracatı da bu dalgalanmalardan doğrudan etkilenirken, harcamalar, tüketim, ithalat dolaylı biçimde etkilenmiştir. İç faizler yükselmiş, kredi piyasası daralmış, piyasadaki para miktarı azalmıştır. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

Global finansal kriz ve akabinde petrol fiyatının düşmesinden dolayı cari işlemler fazlası ve bütçe gelirleri azalmıştır. Büyüme hızının yavaşlamasıyla birlikte ekonomi küçülmüştür. Bütçe gelirlerini artırmak için, IMF ile de istişare edilerek, 2015 yılında (sıkı) mali ve parasal politikalarla bazı tedbirler yürürlüğe konulmuştur. Bu tedbirler; akaryakıt desteğine/sübvansiyona son vermek, kamu kuruluşlarına hibe ve kaynak transferlerini sınırlandırmak, faizleri yükseltmek, kamu harcamalarında tasarrufa gitmek, elektrik ve su tüketim fiyatlarına zam yapmak şeklinde olmuştur. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

Dünya ekonomisindeki küçülmeden menfi etkilenen BAE ekonomisi (GSYİH), 2017 yılında %2,6 oranında büyümüştür. 2018 yılında %3,1 ve 2019 yılında ise %3,4 oranında (düşük seviyede) büyüme öngörülmektedir. (Kaynak: IMF)

2.2. Ekonomi Politikaları

Ülke zenginliğinin ana kaynağı olan petrolün tamamına yakını Abu Dabi Emirliğinde çıkmaktadır. Buna bağlı olarak Abu Dabi, (Dubai dışında kalan) 5 emirliğin ve BAE federal bütçesinin ana destekçisi durumundadır. Dubai ise ticaret, lojistik, hava ulaştırma, turizm, finans gibi hizmet sektörlerinde bölgenin cazibe merkezidir. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

BAE'de ticaret düzenlemeleri liberal niteliktedir. İç piyasa rekabetçi, fiyata duyarlı ve dışa açık bir pazardır. Bölgedeki diğer ülkelerin de önemli ölçüde mal ve hizmet tedarik ettiği veya temin ettiği bir ticaret merkezi konumundadır. Pazarın bu özelliğinden dolayı, ülkede her ülkeye ait ürün bulmak mümkündür. Ülkede tarım ve sanayi üretimi yetersiz olduğundan, ihtiyaçların büyük bir bölümü ithalat yoluyla karşılanmaktadır. İthal ettiği başlıca ürünler motorlu taşıtlar, elektrik ve elektronik ürünler, mücevherat, parfüm ve kozmetik ile gıdadır. En büyük tedarikçileri Çin, Hindistan ve ABD'dir. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

Dubai, bulunduğu coğrafyada ticaret, finans ve turizm merkezi (hub) olma stratejisi izlemektedir. Pazar/nüfus olarak küçük olduğundan, dış ticareti "re-export"a dayanmaktadır. Liman ve serbest bölgelerinde altyapı ve hizmet anlayışı gelişmiştir. Kalkınmada Hong Kong ve Singapur'u örnek almaktadır. Başlıca satış yaptığı pazarlar; İran, Irak, Hindistan ile Doğu ve Kuzey Afrika ülkeleridir. Kayda değer sayıda İran kökenli nüfusun ve iş adamının yaşadığı Dubai, İran'a uygulanan uluslararası ambargonun kaldırılmasını Dubai ekonomisi için olumlu bir gelişme olarak değerlendirmektedir. Re-export, enerji ürünleri satışı haricinde, önemli bir dış ticaret geliridir. İran, Irak ve Hindistan başlıca re-export pazarlarıdır. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

Dünya Bankasının 2017 yılı temmuz ayı araştırmasına göre; 190 ülke içinde BAE, iş yapma kolaylığı açısından 21, yeni bir işe (ticari faaliyete) başlama kolaylığı açısından ise 51. sırada yer almaktadır. (Kaynak: Dünya Bankası)

2.3. Tarım

Tüm ülkeye yayılmış 40 milyon adedi aşan hurma ağacından elde edilen mahsul dışında, meyve olarak sadece limon ve mango üretilen BAE'de sebze yetiştiriciliği ise dağlık ve nispeten mevsimsel yağış alan sınırlı bölgelerde yapılmaktadır. (Kaynak: T.C. Abu Dhabi Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği Raporu)

Ülke topraklarının %87'sine sahip Abu Dhabi emirliği BAE'deki toplam sayısı 6.313'e ulaşan seraların ve 22,797 adet tarım çiftliğinin de büyük bölümünü bünyesinde barındırmaktadır. Tarımsal üretimi desteklemek görevleri arasında yer alan Çevre ve Su Bakanlığı (MEW), bu kapsamda tarım, orman ve balıkçılık politikalarını tespit etmekte, sulu tarımı yaygınlaştırmaya yönelik hedef doğrultusunda ülkenin sınırlı su kaynaklarının artırılması ve yönetimine yönelik çalışmaları yürütmektedir. (Kaynak: T.C. Abu Dhabi Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği Raporu)

Tarım arazileri genel olarak yerel halka ait olup devlet çok az sayıda çiftlikte deneme üretimi yapmaktadır. Yabancı firmalar azınlık hissesi temelinde yerli firmalar ile ortaklık oluşturmak suretiyle tarım sektöründe faaliyet gösterebilirler. (Arazinin tamamı yerel ortağa ait olmalıdır). Tarım sektörünü geliştirmek üzere Abu Dhabi hükümeti yerel halka arazi dağıtmakta, üretim için gerekli olan gübre, tohum ve su gibi ihtiyaçları tedarik etmektedir. Çiftçinin üretim yapmasını takiben hükümet mahsulün bir kısmını destekleme alım fiyatı üzerinden satın alarak, nihai tüketiciye belediyeye ait perakende satış birimlerinde tarla fiyatı baz alınarak bu ürünleri sunmaktadır. (Kaynak: T.C. Abu Dhabi Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği Raporu)

Hayvancılık alanında keçi, koyun, deve, inek ve at yetiştiriciliği ön plana çıkmakla beraber kümes hayvancılığı ve yumurta üretimi için kurulan çiftlikler ülkenin tüketim ihtiyacına cevap vermekten

uzaktır. Tarım alanında tüketici ihtiyaçları dikkate alındığında, taze süt talebinin %83'ü, yumurta talebinin %38'i, et talebinin %28'i ve beyaz et ihtiyacının ise sadece %18'i yerli üretimle karşılanabilmektedir. (Kaynak: T.C. Abu Dhabi Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği Raporu)

2.4. Sanayi

BAE piyasası rekabetçi, fiyata duyarlı ve dışa açık bir pazardır. Pazarın bu özelliğinden dolayı ülkede neredeyse her ülkeye ait malları bulmak mümkündür. Ülkenin hem tarım ve sanayi üretimi oldukça yetersiz olduğundan, ihtiyaçların büyük bir bölümü ithalat yoluyla karşılanmaktadır. Piyasada rekabet çok yoğundur ve piyasada tutunabilmek için mutlaka çok ciddi rekabet üstünlüğüne sahip olunması gerekmektedir. (Kaynak: DEİK – BAE Ülke Bülteni)

BAE Hükümeti son dönemde elde ettiği deneyim ve sermaye birikimi sayesinde dış pazarlarda yatırıma yönelmiştir. Hükümet sahip olduğu kamu şirketleri aracılığıyla çeşitli ülkelerde Telekom ve sanayi şirketleri ile bankalar satın almaktadır. Ayrıca, bahse konu kamu şirketlerinin liman, serbest bölge işletme, turizm ve gayrimenkul geliştirme gibi projeler aracılığıyla gelişmekte olan ülkelere yatırım yapmaya yöneldiği dikkati çekmektedir. (Kaynak: DEİK – BAE Ülke Bülteni)

Son yıllarda Abu Dhabi'li yetkililer çevre bilincinin artırılmasına yönelik kampanyalar yürütmektedir. Ayrıca, dünyanın ilk sıfır-karbonlu ve sıfır-atıklı şehrinin Abu Dhabi'nin merkezinde kurulacağı açıklanmıştır. Şehrin içinde araştırma merkezleri, laboratuvarlar, şirketler için ayrılmış dükkanlar, hafif imalat fabrikaları, bilim müzesi ve eğlence merkezlerinin kurulması planlanmaktadır. Otomobil kullanımının yasak olacağı, tamamen yenilenebilir enerjinin kullanılacağı ve çevresindeki tarlalarla kendi kendine yetebilmesi düşünülen bu şehirde yatırım yapacak olan firmalara vergi muafiyetinin yanı sıra %100 mülkiyet ve fikri mülkiyet hakkının korunması gibi imkanlar sunulması düşünülmektedir. (Kaynak: DEİK – BAE Ülke Bülteni)

2.5. Hizmetler

2.5.1. Bankacılık

BAE Bankacılık sektörü, Körfez İş birliği Konseyi içinde aktif toplamı ile en büyüktür. Merkez Bankasının 2015 yılı toplam aktifi 332,7 milyar Dirhemdir (90,6 milyar dolar). Ülkede 23 yerli ve 35 yabancı olmak üzere toplam 58 banka faaliyet göstermektedir. Bankaların 46'sı ticari banka statüsündedir. Ayrıca, İslami finans alanında da 8 banka yer almaktadır. Ülkede uluslararası döviz (sermaye ve kar transferi dahil) serbest olup, uluslararası ödemelerde akreditif açılması mümkündür (BAE Merkez Bankası: <http://www.centralbank.ae/>)

Ulusal bankaların yanı sıra piyasada İslami bankalar da (National Bank of Sharjah, Amlak Finans ve Orta Doğu Bankası) hizmet vermektedir. "Sukuk" adı verilen İslami tahviller, BAE piyasasında alınıp satılmakta, geleneksel bankalar da İslami bankacılık taleplerine cevap verebilmek amacıyla bünyelerinde İslami bankacılık departmanları oluşturmaktadır. (Kaynak: DEİK – BAE Ülke Bülteni)

Finansal krizin başlamasıyla ülkeyi terk eden yaklaşık 50 milyar ABD Doları miktarındaki yabancı sermaye, özellikle emlak projeleri ağırlıklı verilen kredileri önemli boyutlara ulaşan BAE bankacılık sektörünü zor durumda bırakmıştır. Kredi- Aktif rasyosu bozulan bankacılık sektörü, dış finansman

imkanlarının da kapanmasıyla iç piyasa taleplerini karşılamada yetersiz kalmıştır. (Kaynak: DEİK – BAE Ülke Bülteni)

Global mali krizin finans piyasalarına etkilerini hafifletmek, likidite ve kredi mekanizmasının daha sağlıklı işletilmesi ve piyasalara gerekli güvenin verilmesi amaçlarıyla, Abu Dhabi Emirliğinde faaliyet gösteren beş büyük bankaya (National Bank of Abu Dhabi, Abu Dhabi Commercial Bank, Union National Bank, Abu Dhabi Islamic Bank, First Gulf Bank) anılan Emirlik kaynaklarından toplam 16 milyar ABD Doları tutarında doğrudan sermaye aktarımı yapılmıştır. Söz konusu müdahalenin, kriz döneminde Abu Dhabi Emirliği'nde mali sistemin daha sağlıklı yürütülmesine ve bankalara duyulan güvenin artmasına önemli katkı sağlamıştır. (Kaynak: DEİK – BAE Ülke Bülteni)

2.5.2. Turizm

B.A.E.'deki perakende sektörünün şekillenmesinde turizm ve dünyanın önemli alışveriş merkezlerinden biri olması fazlasıyla etkili olmaktadır. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

Birleşik Arap Emirlikleri'nin en yüksek nüfuslu emirliği Dubai, gökdelenleri, Palmiye Adaları, lüks otelleri ve geniş ölçekli alışveriş merkezleri ile tüm lüksü yaşatan önemli turizm merkezleri arasında yer alıyor. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

Dubai kenti Orta Doğu'daki en önemli turizm merkezidir; bunun yanında Birleşik Arap Emirliği'nin dünyaya açılan kapısı olarak görülür. Birleşik Arap Emirlikleri yılın her döneminde turistleri ve iş adamlarını ülkesine çekmektedir. Bunun yanında yaz sıcaklığının oldukça yüksek seviyelerde kendini hissettirdiğini unutmamak gerekir. Sharqi (Doğulu) ismiyle anılan yaz sonu nemli esintileri ülke yerlileri, göçmenler ve turistler tarafından rahatsız edici bulunur. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

2017 yılında BAE, 19 milyondan fazla turist tarafından ziyaret edildi. 2017 yılında Türkiye'ye gelen turist sayısı 30 milyon. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

B.A.E.'de Turizm sektöründe 317.500 kişi doğrudan istihdam edilmektedir, bu ülke nüfusunun yaklaşık %3'ünü oluşturmaktadır ve bu rakam her yıl artmaktadır. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

Ancak, 2018'de turizm ve perakende sektörünün büyüme oranı azalma eğilimindedir. Gerçek şu ki, B.A.E.'de mağazalarda minimum fiyat veren KDV ve NSP vergileri yoktur. 2018'in ilk aylarından bu yana KDV %5 oranında uygulandı, bu da fiyatları yükseltmiştir. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

3. DIŞ TİCARET

BAE'nin dış ticaret (ve ekonomi) politikası liberaldir. Uluslararası rekabetin yoğun yaşandığı bir serbest pazara sahiptir. Yabancı sermayeye açıktır. Ekonomi politikalarını gerektiğinde IMF ile de istişare etmektedir. Geleneksel hedefi, Hong Kong ve Singapur gibi bölgesinde ticaret, finans ve turizm merkezi olmaktır. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

Hidrokarbon gelirleri, ekonomisinin dayanıklılığını artıran en önemli kaynağıdır. Coğrafya ve nüfusu küçük olduğundan dış ticaretini re-export yönünde geliştirme gayreti devam etmektedir. Doğu Afrika-Ortadoğu-Yakın Asya bölgesindeki en istikrarlı ve güvenli ülkedir. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

BAE dış ticareti (petrol hariç), başta Dubai Emirliği olmak üzere, re-export ağırlıklı bir yapıya sahiptir. Çeşitli ülkelere gelen mallar, BAE üzerinden farklı pazarlara ulaştırılmaktadır. Re-eksportta en büyük pazarı Hint Yarımadası ve Körfez ülkeleri (Irak ve İran dahil) oluşturmaktadır. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

BAE piyasasında yabancı rekabet çok yoğundur. Satılacak ürünün kalite ve fiyat açısından rekabet üstünlüğüne sahip olması önemlidir. Ayrıca, satış sonrası hizmet ve standartlara uygunluk gibi faktörlerin önemi de göz ardı edilmemelidir. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

Piyasada güven kaybetmiş bir marka veya firmanın bu piyasada bir daha tutunabilmesi çok zordur. İthalat yapacak firmanın, ülke içinde yerleşik ve "ticaret lisansı" ve ticaret odası üyelik sertifikası sahibi olması ve çalıştığı bir bankası olması gerekmektedir. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

3.1. Birleşik Arap Emirlikleri'nin Dış Ticareti (milyar dolar)

Tablo 3: Birleşik Arap Emirlikleri'nin Dış Ticareti

	2013	2014	2015	2016	2017
İHRACAT	379.488,768	380.339,616	333.362,350	298.650,942	162.572,237
İTHALAT	294.966,918	298.611,277	287.024,848	270.882,074	192.343,815
DENGE	84.521,85	81.728,34	46.337,50	27.768,87	-29.771,58
HACİM	674.455,69	678.950,89	620.387,20	569.533,02	354.916,05

Kaynak: Trademap

3.2. Birleşik Arap Emirlikleri'nin İthalatında Başlıca Ürünler (milyon dolar)

Tablo 4: Birleşik Arap Emirlikleri'nin İthalatında Başlıca Ürünler

KOD	ÜRÜN	2015	2016	2017	Değişim	Oran
7108	Altın (işlenmemiş, yarı işlenmiş olanlar)	25.508,00	32.173,04	13.798,25	-18.374,79	-57
8517	Telefon cihazları	8.952,38	9.895,10	11.249,69	1.354,59	14
7113	Mücevherat (altın ve pırlanta)	7.219,45	7.270,93	10.770,38	3.499,45	48
8703	Binek Otomobiller	13.763,13	11.697,90	9.430,16	-2.267,74	-19
7102	Elmaslar	11.389,47	12.544,47	8.373,38	-4.171,10	-33
2710	Mineral yakıtlar (benzin, motorin, fuel-oil)	1.139,75	2.349,75	6.882,99	4.533,24	193
8802	Hava taşıtları (uçaklar, helikopter)	5.700,83	8.501,58	4.919,08	-3.582,50	-42
8411	Turbojetler	3.954,79	5.248,70	4.710,16	-538,55	-10
8471	Otomatik bilgi işlem makineleri	2.489,97	2.352,42	4.038,15	1.685,73	72
8708	Motorlu taşıtların aksam ve parçaları	1.901,20	1.957,51	2.044,20	86,69	4
3004	Tıbbi ilaçlar	1.978,24	2.038,34	1.750,26	-288,08	-14
8481	Borular, kazanlar, depolar için valfler	2.030,38	1.470,80	1.450,40	-20,40	-1
8528	TV alıcıları, Video Monitorları ve projektörler	802,86	740,90	1.292,94	552,05	75
7403	İşlenmemiş Bakır alaşımları	1.332,72	1.589,71	1.222,06	-367,65	-23
8544	İzole edilmiş teller, kablolar	1.103,01	1.144,64	1.211,89	67,25	6
	Toplam	287.024,85	270.882,07	192.343,82	-78.538,26	-29

Kaynak: Trademap

3.3. Birleşik Arap Emirlikleri'nin İhracatında Başlıca Ürünler (milyon dolar)

Tablo 5: Birleşik Arap Emirlikleri'nin İhracatında Başlıca Ürünler

KOD	ÜRÜN	2014	2015	2016	2017
'2709	Hampetrol	27.072,12	33.786,87	32.999,36	49.316,33
'2710	Petrol Yağları (akaryakıt)	27.400,20	14.099,27	9.668,12	25.172,53
'7108	Altın (işlenmemiş/yarı işlenmiş)	12.332,31	16.253,35	16.471,01	20.736,60
'7102	Elmaslar	14.286,50	12.181,35	12.812,56	8.440,42
'2711	Doğalgaz	8.380,66	4.482,85	2.891,51	8.393,93
'7601	Alüminyum (işlenmemiş)	3.647,36	4.650,89	4.480,99	5.631,09
'7113	Mücevherat	11.806,17	10.985,11	11.821,43	4.338,63
'3901	Etilen polimerleri	1.672,89	1.766,09	3.292,73	3.433,24
'7408	Bakır Teller	1.489,01	881,569	1.047,87	1.268,24
'3902	Propilen	539,81	381,92	930,27	1.018,20
Toplam		380.339,61	33.362,35	298.650,94	162.572,23

Kaynak: Trademap

4. BAŞLICA ÜLKELER İLE DIŞ TİCARET

4.1. Başlıca Ülkeler İtibarıyla İthalat (milyon dolar)

Tablo 6: Başlıca Ülkeler İtibarıyla İthalat

ÜLKELER	2015	2016	2017	DEĞİŞİM	ORAN
TOPLAM	421.654.848	406.204.094	466.109.833	59.905.739	15
ÇİN	22.845.146	22.424.487	48.245.536	25.821.049	115
ABD	19.334.455	20.587.014	23.307.859	2.720.845	13
HİNDİSTAN	17.859.649	18.669.359	20.232.077	1.562.718	8
JAPONYA	10.396.851	9.659.325	13.982.827	4.323.502	45
ALMANYA	11.931.541	12.594.494	11.882.139	-712.355	-6
VİETNAM	2.378.507	2.642.225	9.754.653	7.112.428	269
GÜNEY KORE	5.277.773	4.769.821	7.962.505	3.192.684	67
TÜRKİYE	3.418.962	4.661.408	7.610.983	2.949.575	63
SAUDİ ARABİSTAN	3.952.018	4.473.662	6.902.886	2.429.224	54
İTALYA	5.504.859	5.414.613	6.814.181	1.399.568	26
İNGİLTERE	6.171.677	5.196.702	6.781.952	1.585.250	31
FRANSA	4.661.971	4.454.562	6.280.180	1.825.618	41
İSVİÇRE	4.665.897	3.846.405	5.061.282	1.214.877	32
BELÇİKA	3.801.941	3.693.805	3.799.159	105.354	3
TAYLAND	2.821.371	2.619.591	3.776.988	1.157.397	44
HONG KONG	3.418.589	2.779.493	3.498.362	718.869	26
BREZİLYA	2.457.500	1.776.800	2.836.480	1.059.680	60
GİNE	186.100	1.078.404	2.722.182	1.643.778	152
SUDAN	1.376.493	1.862.758	2.490.845	628.087	34
AVUSTRALYA	2.168.700	2.117.092	2.431.413	314.321	15

Kaynak: Trademap

4.2. Başlıca Ülkeler İtibarıyla İhracat (milyon dolar)

Tablo 7: Başlıca Ülkeler İtibarıyla İhracat

ÜLKELER	2015	2016	2017	DEĞİŞİM	ORAN
İRAN	10.814.281	8.810.493	15.270.369	6.459.876	73
SAUDİ ARABİSTAN	6.591.564	4.762.661	14.663.901	9.901.240	208
HİNDİSTAN	10.568.516	11.255.496	14.531.120	3.275.624	29
IRAK	6.772.238	5.364.000	12.244.720	6.880.720	128
UMMAN	5.494.224	5.147.875	7.574.333	2.426.458	47
AMERİKA	2.501.062	3.458.834	7.457.991	3.999.157	116
TÜRKİYE	2.720.416	2.802.122	5.736.470	2.934.348	105
HONG KONG ÇİN	4.054.191	3.744.675	5.357.524	1.612.849	43
KUVEYT	3.135.772	2.511.373	5.113.350	2.601.977	104
ÇİN	2.512.929	3.662.749	5.024.816	1.362.067	37
BELÇİKA	4.103.435	4.528.376	4.031.400	-496.976	-11
İSVİÇRE	4.131.837	7.424.957	3.686.722	-3.738.235	-50
İNGİLTERE	1.908.571	2.720.625	3.554.420	833.795	31
MISIR	1.071.111	894.254	2.722.398	1.828.144	204
AFGANİSTAN	2.175.131	1.596.611	2.593.063	996.452	62
PAKİSTAN	1.060.463	1.290.588	2.581.947	1.291.359	100
SİNGAPUR	2.463.005	2.453.548	2.403.431	-50.117	-2
BAHREYN	2.216.450	1.773.147	2.348.149	575.002	32
KATAR	3.165.171	2.968.906	1.980.455	-988.451	-33
KENYA	713.610	637.579	1.833.982	1.196.403	188
İRAN	10.814.281	8.810.493	15.270.369	6.459.876	73
TOPLAM	78.173.977	77.808.869	120.710.561	42.901.692	55

Kaynak: Trademap

4.3. Birleşik Arap Emirlikleri'nin Dış Ticaret Politikası

BAE (özellikle Dubai) re-export merkezidir. Yılda yaklaşık 100 milyar\$ tutarında komşu ve çevre ülkelere re-export işlemi yapılmaktadır.

Re-export edilen başlıca ürünler telefon cihazları, elmas, mücevherat, yolcu ve eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar ile bunların aksam ve parçaları, kozmetik ve temizlik ürünleri ile hazır giyim ve ayakkabıdır.

İran, Suudi Arabistan, Irak, Hindistan ve Hong Kong başta olmak üzere, çevre ülkeler (Kuveyt, Bahreyn, Mısır, Afganistan, Pakistan, Singapur) re-export yapılan pazarlardır.

4.4. Tarifeler ve Diğer Vergiler

4.4.1. Gümrük Vergileri

Ülkede tüketim vergileri bulunmamakla birlikte, ithal edilen tüm ürünler %4'lük bir gümrük vergisine tabidirler. Ekonominin daha da liberalleşmesi konusunda özellikle Dubai Emirliği'nin çabaları sürmektedir. Önemli ölçüde petrol rezervlerine sahip olmasına rağmen, Abu Dabi Emirliği de yabancı sermaye ve yatırım çekmek amacıyla liberalleşme yönünde sinyaller vermeye başlamıştır. Fakat bu Emirlikteki karar alma süreci ve prosedür Dubai'ye oranla daha yavaş işlemektedir. Uluslararası ticaretini ve yabancı sermayeyi artırmaya çalışan Dubai Emirliği, bu amaca ulaşmanın ancak liberal bir ortam ile mümkün olduğunun farkındadır. Fakat şirket kurma konusundaki %51 yerel hissedar şartı,

yerel dağıtım kanallarının (ajansların) kullanılması zorunluluğu ve yabancıların mülkiyet hakları konusundaki sınırlamalar reform bekleyen başlıca konulardır. Bu reformların bir kısmı serbest bölgelerde uygulamaya geçmiştir. (BAE Ülke Raporu, Girişimci İş Adamları Vakfı, 2017)

İthalatta gümrük vergi oranı CIF bedeli üzerinden %5'dir. Bazı gıda ürünleri ve yaş meyve-sebze türleri ile tıbbi malzeme ithalatı gümrük vergisinden muaftır (www.dxbcustoms.gov.ae). Alkollü içecekler ve sigara ithalatı ise sırasıyla %50 ve %100 oranında gümrük vergisine tabidir. Doğal taşlarda da gümrük vergisi %5 olarak uygulanmaktadır. (BAE Ülke Raporu, Girişimci İş Adamları Vakfı, 2017)

4.4.2. Katma Değer Vergisi

Her türlü mal teslimi ve hizmet ifası (teslim ve hizmet sayılan haller de dahil olmak üzere) ile teslimi istisna edilmemiş her türlü ithalatın KDV'ye tabi olduğu belirtilmiştir. Teslimi istisna edilmiş mallara ilişkin hükümler bu Kanun'a istinaden yayımlanan İdari Yönetmelikle belirlenmiştir. İthalatın yanı sıra mal ve hizmetlerin tedarik edilmesine uygulanacak KDV oranının %5 olduğu belirtilmiştir. Bununla birlikte, istisnaya tabi işlemler olduğu gibi %0 orana tabi işlemler de bulunmaktadır. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

Diğer taraftan, KDV'nin yürürlüğe gireceği Körfez Arap Ülkeleri İş birliği Konseyi Üye Ülkelerinde mukim olmayan gerçek veya tüzel kişiler, Birleşik Arap Emirlikleri'nde mal teslimi veya hizmet ifası gerçekleştirmeleri durumunda, eğer işleme taraf olan başka bir kişinin bu mal teslimi veya hizmet ifasından doğan KDV'yi ödeme yükümlülüğü bulunmuyorsa, KDV mükellefiyeti tesis ettirmek durumundadırlar. Öte yandan, yalnızca yüzde sıfır orana tabi işlemleri yapan gerçek veya tüzel kişiler KDV mükellefiyeti gerekliliğinden muaf olmak için vergi otoritelerine başvurabilirler. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

4.4.3. Tarife Dışı Engeller

BAE Gümrüğü, Türkiye'den ithal edilen gıda ürünleri ile ilgili olarak Koli Listesi, Menşe Şahadetnamesi ve Tarım Sağlık Belgesi'nin Türkiye'deki BAE Konsolosluluğundan tasdik ettirilmesini istemekte ve sayfa başına ortalama 50 TL tutarındaki tasdik ücreti Türk firmaları tarafından ödenmektedir. Ayrıca, acil tasdikler için firmalarımızın ilave ücret ödemesi talep edilmektedir. Ticari faturalarda ise talep edilen onay ücreti fatura tutarına göre 50 TL ile 1 000 TL arasında değişebilmektedir. 500.000 \$'ın üzerindeki faturalar için ise fatura değerinin dirhem karşılığının %0,2'si oranında tasdik ücreti talep edilebilmektedir. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

İthal edilen tüm gıda ürünleri öncelikle Dubai Belediyesi'nin kontrol ve onayından geçirilmektedir. Dubai Belediyesi BAE'ye ithal edilen ürünlerde kendi standartlarını oluşturmuştur. Unlu mamul kullanımında 9ay, çikolatalı ürün kullanımında ise 1 yıl standardı vardır. Bu sürelerin dışında raf ömrü içeren ürünlerin satışına izin verilmemektedir. Gıda ürünleri laboratuvar testlerine tabi tutulmakta, ayrıca BAE standartlarına uymayan ürünlerin satışı BAE'de tamamen yasaklanmakta ve ithal edilen bu ürünlerin 10 gün içerisinde imhası ya da Arap menşeli olmayan üçüncü ülkelere satışı istenebilmektedir. Bölgeye ISO 22000 standartlarında, Sağlık Sertifikalı, taze ürün sevk edilse bile ithalat tamamen Dubai Belediyesi'nin yetkisinde olduğu için Türk kurumlarının verdiği uluslararası geçerliliği olan belgelerin dahi kabul edilmemesi durumu söz konusu olabilmektedir. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

Dubai'den gelen akreditif şartları çok detaylı olup, akreditif şartları tamamen sağlansa bile hem Türkiye'deki hem de Dubai'deki bankalar tarafından ağır kesintilere uğratılmakta ve yüklü komisyonlar alınmaktadır. (Kaynak: Ticaret Bakanlığı)

5. EKONOMİK VE TİCARİ İLİŞKİLER

BAE, Batı Asya'nın en gelişmiş ekonomilerinden birine sahip. Kişi başına düşen milli gelir açısından 48 bin 500 dolarla dünyanın en zengin ülkelerinden. Ekonominin çeşitlendirilmesiyle ilgili uygulanan başarılı politikalar, petrol ve doğalgaza dayalı gayrisafi yurtiçi hasılanın (GSYİH) oranının yüzde 25'e düşmesini sağladı. 2010 verilerine göre günde 2,8 milyon varil petrol üretilen ülke, bunun 2,3 milyon varilini ihraç ediyor. BAE'nin kanıtlanmış petrol rezervlerinin miktarı ise 97,8 milyar varil. (Kaynak: <http://www.aljazeera.com.tr/ulke-profil/ulke-profil-birlesik-arap-emirlikleri>)

5.1. Yatırımlar, Yabancı Sermaye ve Mevzuatı

2014 yılı Dünya Bankası verilerine göre BAE'de iş yapma kolaylığı endeksinde 185 ülke içerisinde 22.ci sırada yer almaktadır. (World Bank 's Doing Business 2014) BAE'de gelir vergisi ve katma değer vergisi uygulaması yoktur. BAE'de yabancılar; şirket kurma yoluyla yerleşik olarak ticari faaliyette bulunacağı gibi, şirket kurmadan ve dolayısıyla yerleşik bir varlık tesis etmeksizin de (ticari acente) ticari faaliyette bulunma imkânına sahiptir. Bu çerçevede, Emirlikler içinde ya da serbest bölgelerde şirket kurma imkânı bulunmaktadır. Temel fark, serbest bölgede yerel ortağa gerek duyulmamaktadır. Bölge ülkelerini hedef pazar tayin eden üretici/imalatçı uluslararası firmalar, Dubai ya da diğer kuzey emirliklerindeki serbest bölgeleri lojistik/depolama merkezi ve dağıtım üssü olarak değerlendirmektedir. (Kaynak: Türkiye Ev Tekstili Sanayicileri ve İş adamları Derneği – BAE Raporu)

Şirket kuruluşu, 1984 tarihli 8 sayılı Şirketler Kanunu çerçevesinde yürütülmekte olup, şirket kuruluşu için avukatlık firması ile temasa geçilmesinde yarar bulunmaktadır. (Kaynak: Türkiye Ev Tekstili Sanayicileri ve İş adamları Derneği – BAE Raporu)

Ülkede; Emirlikler içinde ya da serbest bölgelerde olmak üzere, iki farklı şekilde şirket kurulması imkânı bulunmaktadır. (Kaynak: Türkiye Ev Tekstili Sanayicileri ve İş adamları Derneği – BAE Raporu)

5.2. Ülkedeki Serbest Bölgeler (Özel Ekonomik Bölgeler)

Serbest bölgelerde kurulacak şirketlerde yerel ortağa ihtiyaç bulunmamakta olup, %100 yabancı sermayeli şirket kurulabilmektedir. Yerel sponsor görevi serbest bölge idaresi tarafından yerine getirilmektedir. Şirket kuruluş işlemleri serbest bölgelerde yapılmaktadır.

İthalat, re-export ve ihracatta gümrük vergisi alınmamakta, kar ve sermaye transferine engel bulunmamaktadır. Bölge idareleri tarafından; ucuz enerji ve personel sağlanabilmekte, ayrıca çalışan personelin barınma ihtiyaçları karşılanabilmektedir. Her türlü prosedür yerinde ve kısa sürede tamamlanmaktadır.

BAE'de 15 adet serbest bölge bulunmaktadır. Serbest bölgeler ile ilgili bilgilere www.uaefreezones.com adresinden erişim sağlanabilmektedir. En önemli serbest bölgeler Dubai ve

Sharjah Emirliklerinde yer almaktadır. Ras Al Khaimah ve Fujairah'ta da gelişme yolunda olan serbest bölgeler mevcuttur. Her serbest bölgenin kuruluş izinleri, masrafları ve kira bedelleri farklıdır.

Bünyesinde bulundurduğu 5 000 civarında firma, limanı ve teknik altyapısı ile Dubai Jebel Ali Serbest Bölgesi (www.jafza.ae) BAE'nin en büyük serbest bölgesidir. Dubai'de aynı zamanda Havaalanı Serbest Bölgesi ve iştiğal alanlarına göre kurulmuş özel serbest bölgeler de (Internet City, Media City, Knowledge Village, Healthcare City) faaliyette bulunmaktadır.

BAE'deki serbest bölgelerde iş yapmak çok kolay ve düzenlidir. Serbest Bölge İdaresi iş ile ilgili olarak yerel idare ile olan ilişkilerin koordinasyonunu sağlamaktadır. Bu işlemler; vize işlemleri, yasal ve konsolosluk işlemleri, göçmenlik işlemleri, sağlık kartlarının çıkarılması, ehliyet ve araba kaydı ve iletişim gibi konuları içerebilir.

5.3. Ülkede İş Kurma Mevzuatı

Şirketler Kanununa göre, BAE'de 7 değişik şirket kuruluşu vardır. BAE'de uzun dönem varlık göstermek isteyen yabancılar tarafından tercih edilen şirketleşme türü Limited Şirket (LLC)'dir. Dubai'de ticari şirket faaliyeti için Department of Economic Development (www.dubaided.gov.ae) tarafından ticaret lisansı düzenlenmesi ve bilahare Dubai Ticaret ve Sanayi Odası (<http://www.dcci.ae/>) tarafından da firmanın üyelik kaydının yapılması gerekmektedir. Şirketin iştiğal alanına göre ilgili diğer kamu kurumlarınca tanzim edilen belgelere de ihtiyaç duyulabilmektedir. En az 2, en çok 50 ortakla kurulabilmektedir.

Yabancılar şirket hisselerinin en fazla %49'una sahip olabilmektedir. %51 çoğunluk ise yerel ortağa aittir. (LLC'deki yabancı ortaklık payının yükseltilmesi yönünde Ekonomi Bakanlığı çalışmalar yapmaktadır.)

Kuruluş sermayesi en az 150.000 Dirhem olmakla birlikte, Dubai'de 300 bin dirhemdir (82 bin dolar). LLC Şirketinin konusu ve amacı; sigortacılık, bankacılık veya para yatırıma ilişkin olamamaktadır. Yönetim Kurulu, Genel Kurul'ca belirlenip, üye sayısı azami 5 kişi olmaktadır. Şirketin günlük yönetimi için yabancı ortak veya yabancılar müdür (manager) olarak atanabilmektedir. Son aşamada, DED'ten Ticaret Lisansı (Trade Licence) alınmaktadır.

Ticaret Lisansının alınmasını müteakip firmanın Ticaret ve Sanayi Odası'na üyelik kaydı (certificate of membership) yapılmaktadır.

Şirketin iştiğal alanına göre bazı durumlarda özel izin alınması gereken kurumlar:

- Bankacılık / Finans: Merkez Bankası
- İmalat/Sanayi Projeleri: Finans ve Sanayi Bakanlığı
- Müteahhitlik/Mühendislik Danışmanlığı: Dubai Belediyesi

b. ortak yatırım (consortium company)

Bu yapı iki veya daha fazla kişinin ortaklığında kurulmaktadır. Kısa vadeli yatırımlar açısından, yabancı şirketler genellikle bu şirketleşme şeklini kullanmaktadırlar. Şirket ismi ve lisansı ana ortağındır. Kontratta ortakların hak ve sorumlulukları, ayrıca kar ve zararın nasıl paylaşılacağı yazılmaktadır.

Yerli ortak şirket sermayesinin %51'ine sahip olmaktadır. Ancak, kar değişik oranlarda paylaşılabilir. Ortak girişim şirketlerinde ana sözleşmede aksi belirtilmediği sürece, kararlar bütün ortakların oybirliğiyle alınmaktadır.

6. TÜRKİYE İLE TİCARET

6.1. Türkiye – Birleşik Arap Emirlikleri Dış Ticaret Göstergeleri (milyon dolar)

Tablo 8: Türkiye – Birleşik Arap Emirlikleri Dış Ticaret Göstergeleri

YIL	İHRACAT	İTHALAT	HACİM	DENGE
2015	2.720.416	3.418.962	6.139.378	-698.546
2016	2.802.122	4.661.408	7.463.530	-1.859.286
2017	5.736.470	7.610.983	13.347.453	-1.874.513

Kaynak: TÜİK

6.2. Türkiye'nin Birleşik Arap Emirlikleri'ne İhracatında Başlıca Ürünler (milyon dolar)

Tablo 9: Türkiye'nin Birleşik Arap Emirlikleri'ne İhracatında Başlıca Ürünler

KOD	ÜRÜN	2015	2016	2017	Değişim	Oran
'7108	Altın, platin ile kaplanmış, işlenmemiş veya yarı mamulden daha fazla işlenmemiş altın içeren ürünler	857.247	1.618.860	5.398.816	3.779.956	233
'7113	Mücevherat ve bunların parçaları, değerli metal veya değerli metallerle kaplı metal ürünler ...	1.168.767	1.436.343	1.359.982	-76.361	-5
'2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar (ham hariç); içeren müstahzarlar ...	569.791	357.818	827.049	469.231	131
'8802	Motorlu uçak "örneğin helikopterler ve uçaklar"; uzay aracı, uydular ve altbölümleri dahil ...	0	1.100	161.011	159.911	14.537
'5702	Halılar ve diğer tekstil yer döşemeleri (dokunmuş, taflı veya floksuz), yapılmış olsun veya olmasın ...	65.879	69.987	69.687	-300	0
'7214	Demir veya alaşımsız çelikten çubuk ve çubuklar, dövme, sıcak haddelenmiş, sıcak çekilmiş ...	522.587	407.917	56.420	-351.497	-86
'6802	Anıt veya yapı taşı, doğal (arduvaz hariç), işlenmiş ve mozaik küpler halinde ...	49.247	49.022	52.004	2.982	6
'9403	Mobilya ve bunların parçaları (koltuklar ve tıbbi, cerrahi, dişçilik veya veterinerlik hariç ...	39.854	42.387	37.383	-5.004	-12
'8537	İki veya daha fazla aparatla donatılmış panolar, paneller, konsollar, masalar, dolaplar ve diğer tabanlar ...	27.259	40.352	36.312	-4.040	-10
'7216	Demir veya alaşımlı olmayan çeliklerin açaları, şekilleri ve bölümleri, örn.	50.906	33.636	32.277	-1.359	-4
'1806	Kakao içeren çikolata ve diğer yiyecek müstahzarları	23.792	24.702	30.749	6.047	24
'2402	Purolar, uçları açık purolar, sigarillolar ve tütün veya tütün olmayan sigaralar	34.789	28.023	26.584	-1.439	-5
'8504	Elektrik transformatörleri, statik dönüştürücüler, ör. redresörler ve indüktörler; bunların parçaları	23.717	71.374	25.802	-45.572	-64
'6204	Bayan veya kız çocuk takımları, takımlar, ceketler, blazerler, elbiseler, etekler, bölünmüş etekler, pantolonlar, ...	29.815	28.290	25.256	-3.034	-11
'8703	Motorlu taşıtlar ve esas olarak kişilerin taşınması için tasarlanan diğer motorlu taşıtlar, ...	6.497	29.240	24.966	-4.274	-15
'7308	Yapılar ve yapı parçaları "örneğin, köprüler ve köprü bölümleri, kilit kapıları, kuleler, ...	12.239	20.363	24.611	4.248	21
'8418	Elektrikli veya diğer buzdolapları, dondurucular ve diğer soğutma veya dondurma donanımları...	14.215	18.731	23.445	4.714	25
'8708	Traktör parçaları, taşımacılıkta kullanılan araçların motor parçaları ...	29.699	30.291	20.083	-10.208	-34
'8517	Telefon setleri, dahil hüresel şebekeler veya diğer kablosuz şebekeler için telefonlar; diğerleri ...	2.654	8.884	17.742	8.858	100
'6109	Tişörtler, atletler ve diğer yelekler, örme veya tığ işi	22.668	25.421	17.530	-7.891	-31

Kaynak: Trademap

6.3. Türkiye'nin Birleşik Arap Emirlikleri'nden İthalatında Başlıca Ürünler (milyon dolar)

Tablo 10: Türkiye'nin Rusya Federasyonu'ndan İthalatında Başlıca Ürünler

KOD	ÜRÜN	2015	2016	2017	Değişim	Oran
'7108	Altın, platin ile kaplanmış, işlenmemiş veya yarı mamulden daha fazla işlenmemiş altın içeren ürünler	1.499.290	3.133.380	4.933.342	1.799.962	57
'7601	İşlenmemiş alüminyum	174.018	126.914	140.669	13.755	11
'7113	Mücevherat ve bunların parçaları, değerli metal veya değerli metallerle kaplı metal ürünler ...	92.407	82.312	123.063	40.751	50
'3901	Etilen polimerleri, birincil formda	91.260	106.489	66.041	-40.448	-38
'2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar (ham hariç); içeren müstahzarlar ...	97	58.862	50.521	-8.341	-14
'3902	Birincil formda propilen veya diğer olefin polimerleri	47.073	47.701	39.071	-8.630	-18
'7207	Demir veya alaşımsız çelikten yarı mamul ürünler	32	9.095	31.471	22.376	246
'7602	Atık ve hurda, alüminyum (cüruf, terazi ve benzeri demir ve çelik üretiminden hariç ...	8.541	12.639	22.223	9.584	76
'7102	İşlenmiş olsun olmasın, fakat monte edilmemiş ya da ayarlanmamış elmaslar (toplama için sökülmüş taşlar hariç)	13.041	20.251	17.760	-2.491	-12
'8481	Borular, kazan kabukları, tanklar, fiçılar veya benzerleri için musluklar, vanalar ve benzeri aletler ..	153	2.386	9.176	6.790	285
'9026	Akış, seviye, basınç veya diğer değişkenleri ölçmek veya kontrol etmek için kullanılan aletler ve cihazlar..	4	4.696	8.525	3.829	82
'8419	Elektrik ısıtmalı olsun veya olmasın makine, fabrika veya laboratuvar donanımları (fırınlar hariç, ...	147	1.942	8.505	6.563	338
'7801	İşlenmemiş kurşun	1.202	1.017	7.684	6.667	656
'8309	Tıpalar, kapaklar ve kapaklar dahil. taç mantarları, vidalı kapaklar ve boşaltma tıparları, şişeler için kapsüller, ...	624	54	6.926	6.872	12.726
'3920	Plakalar, levhalar, filmler, folyolar ve şeritler, hücresel olmayan plastiklerden, güçlendirilmemiş, lamine edilmiş ...	7.976	10.675	5.909	-4.766	-45
'8424	Elle kullanılan olsun olmasın mekanik aletler, yansıtmak, dağıtmak veya püskürtmek için ...	664	465	4.614	4.149	892
'2620	Metal, arsenik veya bunların bileşiklerini içeren cüruf, kül ve artıklar (bunlardan ...	2.624	2.452	4.280	1.828	75
'3206	İnorganik veya mineral renklendirici madde; inorganik veya mineral renklendirmeye dayalı preparatlar ...	2.412	2.489	3.207	718	29
'3816	Ateşe dayanıklı çimentolar, harçlar, betonlar ve benzeri bileşimler (bazlı hazırlayıcılar hariç ...	271	2.646	2.970	324	12
'7204	Demir atık ve hurda; hurda demir veya çelik hurda külçelerini (cüruf, skala ve ...	0	23	2.838	2.815	12.239

Kaynak: Trademap

6.4. Çerkezköy'den Birleşik Arap Emirlikleri'ne İhraç Edilebilecek Başlıca Ürünler

Tablo 11: Çerkezköy'den Birleşik Arap Emirlikleri'ne İhraç Edilebilecek Başlıca Ürünler

KOD	ÜRÜN	ÇERKEZKÖY'DEKİ FİRMA SAYISI
84	Makine, mekanik cihazlar, nükleer reaktörler, kazanlar ve Parçaları	70
73	Demir veya çelikten eşya	5
87	Demiryolu veya tramvay taşıtları dışındaki taşıtlar ve bunların parça, aksesuarları	20
39	Plastik maddeler ve bunların parçaları	54
30	Eczacılıkla ilgili ürünler	11
94	Mobilya; Yataklar, şilteler, şilte takımları, minderler ve benzeri dolaplar	15
38	Muhtelif kimyasal ürünler	38
40	Kauçuk ve bunların parçaları	15
48	Kâğıt ve mukavvalar; Kâğıt hamuru, kâğıt veya mukavvadan eşya	14
33	Uçucu yağlar ve resinoidler; Parfümeri, kozmetik veya tuvalet müstahzarları	14
17	Şekerler ve şekerleme	18
44	Ağaç ve ahşap ürünler; Odun kömürü	26
19	Tahılların, unların, nişastaların veya sütlerin müstahzarları; Pastacılık ürünleri	68
64	Ayakkabı, pantolon ve benzeri şeyler; Bu gibi eşyaların parçaları	38
85	İzole edilmiş "emaye veya anodize edilmiş" tel dahil, "koaksiyel kablo dahil" kablo ve diğer yalıtılmışlar. . .	18
83	Çeşitli metal maddeler	39
68	Taş, sıva, çimento, asbest, mika veya benzeri maddeler	140
85	Elektrikli makine ve cihazlar ve bunların parçaları; Ses kayıt cihazları ve çoğaltıcılar, televizyon. . .	39

Kaynak: Çerkezköy TSO

6.5. İkili Anlaşma ve Protokoller

Tablo 12: İkili Anlaşma ve Protokoller

ANLAŞMA	İMZA TARİHİ
8. Dönem KEK Toplantısı Mutabakat Zaptı	10.02.2011
Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması	28.09.2005/24.07.2011
Küresel Taahhüt ve Hizmet Kuruluşu (TRICON) ve KOSGEB Arasında Anlaşma	31.10.2003
Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması	29.01.1993/27.12.1994
Türkiye – Birleşik Arap Emirlikleri Hava Ulaştırma Anlaşması	26.10.1986
Ekonomik ve Teknik İşbirliği Anlaşması	09.08.1984
BDDK ile BAE Merkez Bankası Arasında Teknik İşbirliğine Dair Mutabakat Zaptı	17.02.2009
Türkiye ile KİK arasında STA yapılması yolunda çalışmalar devam etmektedir.	-

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı

6.6. İki Ülke Arasında Ticarete Karşılaşılan Sorunlar

6.6.1. Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

Fikri, Sınai, Ticari Mülkiyet Hakları BAE’de telif hakları (copyrights), ticari marka (trademark) ve patent ile ilgili olarak (haksız rekabete karşı) korumacı düzenlemeler mevcuttur. Firmaların ürünlerini sahteciliğe karşı korunması için ticari markalarını ve telif haklarını Federal Ekonomi Bakanlığı’na (<http://trademark-copyright.ae/>) tescil ettirmeleri gerekmektedir.

Patent hakkı koruması içinse yetkili kurum Abu Dhabi Patent Ofisidir. Ancak, patentin tüm KİK/GCC ülkelerinde geçerli olması için Suudi Arabistan’da Riyad Merkez Ofisine başvurulması gerekmektedir (<http://www.gccpo.org/DefaultEn.aspx>).

6.6.2. Dağıtım ve Satış Kanalları

BAE’ye ihraç edilen bir malın pazardaki başarısı, acente veya distribütörün pazarlama ağının yaygınlığı ve etkinliği ile doğru orantılıdır. Bu yüzden acente seçimi oldukça önemlidir. BAE’de iş yapmak isteyen firmaların, pazarın koşullarını ve tüketicinin alışkanlıklarını bilen, yaygın bir dağıtım ağına ve sağlam ilişkilere sahip araçlar ile kuracakları ilişkiler pazardaki başarılarına büyük katkı sağlayabilecektir. (Kaynak: DEİK BAE Raporu)

6.6.3. Pasaport ve Vize İşlemleri

Diplomatik, Hizmet ve Hususi Pasaport hamilleri 90 güne kadar seyahatlerinde vizeden muaftır. Umuma Mahsus Pasaport hamilleri vizeye tabidir.

Yabancı bir kişi, yerel ortak bulmaksızın BAE’de şirket kuramamaktadır. Öte yandan, serbest bölgelerde Bölge İdaresi sponsor olduğu için yerel vatandaş/sponsor gereksinimi ortadan kalkmaktadır. (Kaynak: DEİK BAE Raporu)

6.6.4. Ticaret Yapısı ve Tercihleri

Ülkenin ticaret merkezi durumunda olan Dubai, rekabetin çok yoğun olduğu bir pazardır. AVM'lerde, dünya markası ürünler satılmaktadır. Başta İran ve Rusya olmak üzere, komşu ülkelerden gelen (alım gücü yüksek) turistler ülkedeki tüketim harcamalarını yükseltmektedir. Ayrıca, sene içinde belirli dönemlerde indirimli (perakende) satışa yönelik yapılan festivaller bölge ülkelerinden yoğun ilgi görmektedir.

BAE'de ticari faaliyetler çok iyi organize olmuştur. Hileli ticarete ilişkin cezai yaptırımlar ağırdır. Perakende alışverişlerde, çok düşük marjlarda pazarlık usulü fiyat indirimi olabilmektedir. Küçük çarşılarda (souq) ve sokak dükkanlarında ise daha ziyade nispeten düşük fiyatlı ancak kalitesi de düşük (Uzakdoğu menşeli) ürünlere rastlanmaktadır.

Ticari amaçların yanı sıra, diğer komşu ülkelerde yaşayanlar sıklıkla hafta sonu tatili ve eğlence amacıyla Dubai'yi ziyaret etmektedir.

6.6.5. Pazarda Etkin Olmanın Koşulları

BAE'nin önde gelen şirketlerin (holdinglerin) başkanları ya da üst düzey yöneticileriyle kişisel ilişki kurulmasına önem verilmesi, ithalatçının, gerektiğinde Türkiye'ye (tesislere) davet edilmesi BAE ziyareti kadar önemlidir.

BAE'ye, bölge ülkelerinden gelecek talepleri yakalamak için girilmesi daha uygun görülmektedir. Bu çerçevede, uzun vadeli bir iş planı için ülkede ofis/şube açılması faydalı olacaktır.

İhracat öncesinde taraflar bir araya gelerek; ürünün spesifikasyonu, yükleme/teslimatta kalite kontrolü yapacak uluslararası denetim firması, teslim ve ödeme şekli, ihtilafa düşülmesi durumunda yetkili kılınacak mahkemelerin (Dubai ve Türk şirket merkezinin bulunduğu şehir) tespitinde fayda vardır. Sevkiyat öncesi "Proforma Fatura" düzenlenmesi ve (standart ve fiyat açısından) son bir kez daha ithalatçı firma teyidinin alınması yararlı olacaktır.

Ödemelerde bankacılık sisteminin (peşin ya da teyitli dönülmez akreditif) kullanılması ve sektörde önde gelen (Türkiye ile iş yapan) bankalar tercih edilmelidir.

İş kurulumu öncesinde (bilhassa ticari acentelik/distribütörlük verilmesi hususunda) BAE'de bir avukatlık firması/hukuk bürosu ile temasa geçilmesi tercih edilmektedir. Bu konuda, Abu Dhabi veya Dubai'deki Ticaret Müşavirliklerimiz ile de iletişime geçilebilir.

İş dünyasında, yönetici statüsünde çalışanların çoğu yabancı uyruklu olduğundan, görüşme ve yazışmalarda İngilizce yaygın olarak kullanılmaktadır. Dolayısıyla, kartvizitin bir tarafı Arapça diğer tarafı İngilizce olmalıdır. Ayrıca, firma broşür ve diğer promosyon malzemelerinin de hem Arapça hem de İngilizce olması etkili tanıtım açısından faydalıdır.

Özellikle Dubai'deki uluslararası sektörel ticaret ve sanayi fuarlarına, düzenli olarak her yıl katılım sağlanması, firmanın pazarda ortaya koyacağı istikrar ve pazara gösterdiği önem/ciddiyet açısından önemlidir. (<http://www.dwtc.com/>) Bu çerçevede; ülkemizce milli veya bireysel katılımı devlet yardımları kapsamında desteklenen BAE Uluslararası Ticaret Fuarlarının listesi Ticaret Bakanlığının web sayfasında (<https://eb.ticaret.gov.tr/portal/url/bsc>) yer almaktadır.

BAE’de günlük haberler için takip edilebilecek başlıca gazeteler; Gulf News (<https://gulfnews.com/>) ve Khaleej Times’dır (<https://www.khaleejtimes.com/>).

BAE’de Abu Dhabi ve Dubai’de olmak üzere iki Ticaret Müşavirliğimiz bulunmaktadır. Dubai Ticaret Ataşeliğimizin (dubai@ticaret.gov.tr) sorumlu olduğu görev bölgeleri Dubai, Sharjah, Ajman, Umm Alquwain, Fujairah ve Ras Al Khaimah şehirlerdir. Abu Dhabi Ticaret Müşavirliğimizin (abudhabi@ticaret.gov.tr) görev alanı sadece Abu Dhabi’dir.